

Prinsessen som gikk til jordens hjerte

Det var en gang en konge som var så rik og mektig at maken hans ikke fantes i hele, vide verden.

Dronningen hans var død, og sønner hadde han ikke, men en datter som han elsket høyere enn sin egen øyensten.

Men årene skred, og alderdommen meldte sitt komme. Kongen var ikke så myk og lettvind som før, og hår og skjegg tok på å gråne.

Da ble han grepet av et stort mismot, og gleden ved livet var som blåst ut av sinnet hans.

Hele hoffet kledde seg i sort, og prinsessen, som støtt hadde vært munter og leken, og flagret om som en annen sommerfugl til glede for alle, ble stille og glemte å le. Hele dagen listet hun om på tippetå, og om kvelden satt hun med hånd under kinn uten å smake hverken vått eller tørt, for slik satt jo kongen, far hennes.

Men så var det en dag det kom noen venninner på besøk til prinsessen. Kongen var ikke hjemme, men prinsessen tok vel mot fremmedfolket sitt. Det ble laget i stand stor fest, og de spiste og drakk, og lo og moret seg så det var en lyst å se og høre på. Og kongedatteren glemte aldeles at hun pliktet å dele sin fars mismot over alderdommen som kom så altfor tidlig til menneskene.

Da leken var på det gjeveste, kom kongen.

«Er det på denne måten du tar del i din fars store bedrøvelser», sa han. «Ikke før er jeg ute av huset, så fyller du det med latter og morro, så det høres på lang lei, og jeg må skamme meg over det barn jeg selv har fostret opp.»

Prinsessen kastet seg på kne for kongen, grep hans høyre hånd mellom begge sine og la sitt kinn mot den.

«Tilgi meg far, jeg skal aldri gjøre det mere», sa hun og hikstet og gråt.

Men kongen slet hånden sin fri.

«Jeg vil ikke være din far, og du får ikke være min datter», sa han.

Og så jaget han prinsessen ut av slottet og låste selv døren i lås etter henne, og forbød hoffolket å slippe henne inn om hun kom og banket på.

Ute var det mørkt og isende kaldt, og der stod den stakkars prinsessen kledd i knipling og flor med tynne små selskapssko på føttene. Ingen hadde hun å søke ly hos når hennes egen far ikke ville vite av henne, og hun ønsket hun måtte få dø der hun stod.

Da rørte en hånd lett ved den bare skulderen hennes, og ved siden av henne stod en blåkledd gutt med en tent lykt i den andre hånden.

«Jeg skulle hilse fra min mor, huldredronningen, og spørre om du ville gjøre henne den glede å komme og være hos henne i natt?» sa han.

«Er det langt å gå?» spurte prinsessen.

«Bare rundt hjørnet og noen få skritt til, så er vi der», sa den blå gutten og tok henne ved hånden og leide henne langsmed slottsmuren.

Da de dreide om hjørnet, lå det et stort hus, bare noen få skritt fra slottet. Det var tent lys overalt, og på hver side av inngangsdøren flammet en veldig tyrifakkell og kastet rødlig ildskjær over husveggen og over løvet på trærne i haven foran huset.

«Det huset ligger ikke der om dagen», ropte prinsessen, og undret seg svært over det hun nå så med sine egne øyne og allikevel ikke kunne fatte eller forstå.

«Jo, det ligger der, og vi er der – og vi ser dere, men dere ser ikke oss», sa gutten og gikk med henne forbi vekten opp trappen og inn i hallen.

I høysetet satt huldredronningen. Hun hadde gullkrone på hodet, og kjolen hennes var blåere enn himlens blåeste blåe og overdrysset med gyldne stjerner.

Gutten slapp hånden, og prinsessen neiet dypt for dronningen.

«Kom og sett deg her på skammelen ved føttene mine og fortell meg hvorfor du gråter, så jeg kan høre det like hit», sa huldredronningen.

«Jeg har fornærmet min far, kongen, med mitt tankeløse lettsinn, og han vil ikke være min far, og jeg får ikke være hans barn. Og han har jaget meg ut av slottet og sagt at jeg aldri får komme tilbake til ham», svarte prinsessen og støttet hodet sitt mot dronningens kne.

Huldredronningen strøk henne forsiktig over håret og bød en av tjenerne sine hente en styrkedrikk, for prinsessen skalv og hakkete tenner, så nedfor var hun.

Da drikken hadde virket, sa huldredronningen:

«Jeg var venn med mor din, og hun tok deg ofte med inn i hallen til meg. Og da hun lå og skulle dø, bad hun meg huske på vårt vennskap og holde en beskyttende hånd over deg om du skulle komme i nød og trenge hjelp av en som hadde stått henne nær.

Nå er du i nød, og jeg kan hjelpe deg. Men det beror på deg selv om du har mot til å gjøre det jeg sier.»

«Bare prøv meg», sa prinsessen. «Det finnes ikke noe så vanskelig og svært at jeg ikke vil gjøre det, bare jeg kan bli godvenner med far.»

«Ved jordens hjerte vokser det en blomst», sa dronningen. «Innvendig er den rød som blod, utvendig er den gul som sol. Den blomsten skal du plukke og koke te på og gi kongen å drikke; så slipper mismotet ham, og han blir glad og tilfreds med livet og tar deg til sitt barn igjen.»

Prinsessen hoppet opp av skammelen. «Hvor er jordens hjerte, og kan jeg gå dit nå med det samme?» spurte hun, ferdig til å legge i vei etter blomsten.

«Nei, vent nå litt», sa huldredronningen. «Først må du ned til de underjordiske og bli venner med dem. Derfra skal du gjennom dvergeheimen. Siden skal du gjennom ild og vann, og så kommer du til det skinnende berg, og inne i det berget ligger jordens hjerte. Du kjenner det på slagene, for det banker i takt med ditt eget.»

Huldredronningen tok en slitt liten gullring av den venstre lillefingeren og gav henne.

«Se her, ta den, og er du noen gang i villrede om veien du skal velge, så gløtt gjennom ringen. Og kommer du noen gang i så stor nød at du ikke vet å fri deg selv, så tenk på meg og bryt ringen midt i to.»

Prinsessen takket og tredde ringen inn på halskjeden sin, så bad hun farvel. Og den blå gutten tok lykten, åpnet en luke i gulvet, og gikk foran henne ned en bratt trapp med over hundre trinn.

Til slutt kom de til en dør som gutten åpnet.

«Lenger har ikke jeg lov å bli med deg», sa han, skjøv henne lempelig gjennom åpningen og lukket døren i lås.

Der stod prinsessen skilt fra verden og menneskene oppe på jorden! Foran henne lå en vakker bygd med store gårder og frodig åker og eng rundt et langt, smalt vann. Flokkevis av velfødd buskap beitet på grønn eng.

Høye, skogkledde fjell kretset bygden inn på alle kanter. Det var sol på himmelen og dagslys som oppe på jorden, og det røk av skorstenspipene hele bygden over, men

mennesker var ikke å øyne.

Uviss stod hun og grunnet på hvilken gård hun skulle velge. Men så husket hun på ringen og det huldredronningen hadde sagt. Hun tok og holdt den for høyre øyet, og langt borte skimtet hun mønet av et rødmalt hus mellom blomstrende epletrær. En smal fotsti kringlet seg over engene frem til huset, og den valgte hun.

Da hun nådde dit hvor alle krøttene gikk og gnaget, hørte hun et sårt belj fra en kullsvart stut som stod med ene fremfoten flatklemt i en sprekk i en gammel trestubbe.

Prinsessen sprang bort til den, og halte og vrikket og brøt til hun fikk foten fri.

«Nå hjelp du meg i min store nød, og jeg skal gi deg et godt råd til takk for hva du gjorde for meg», sa stuten. «Når du nå kommer til gården du er på vei til, tar kjerringen vel imot deg og ber deg sette deg ned og spise sammen med dem selv. Du kan fritt spise av all maten, bare du tar deg i vare for å komme nær den blå flekken som er midt i alt de legger fremfor deg. For spiser du av det som er merket med den, blir du til en underjording og glemmer far din, og blomsten du er ute for å hente.»

«Hvor snill du er som advarer meg før det er for sent», sa prinsessen, strøk stuten over kjakene og skyndte seg videre.

Mens hun hastet i vei, fikk hun se en fager sommerfugl som hang fast etter vingen i et spindelweb edderkoppen hadde spent ut mellom blomstene på engen.

«Vent litt, og rør deg ikke, så skal jeg komme og hjelpe deg», ropte prinsessen, trådte bort til den og løste varsomt vingen dens ut av vevet.

«Nå fridde du meg fra døden», sa sommerfuglen, «og jeg skal betale deg med et godt råd.

Når du kommer til gården du er på vei til, og kjerringen har gitt deg mat, legger hun frem tre kjoler: En fager blå, en spraglet som vingene mine, og en fattigslig grå. Ta ikke den blå, for så blir du tvunget til å gå tilbake dit du kommer fra. Ta ikke den spraglete, for så blir du en underjording og må gifte deg med sønnen hennes. Men ta den grå, for i den kjolen kan du trygt vandre inn i dvergheimen.»

«Hvor snill du er som forteller meg dette på forhånd», sa prinsessen, og satte sommerfuglen forsiktig fra seg på en nypetornkvist.

Da hun hadde gått en bette til, suste en rødstrupe, jaget av en hauk, forbi hodet hennes. Prinsessen slo etter hauken så den ble skremt og gav opp å få tak i byttet.

«Nå frelste du meg fra døden», sa rødstrupen, «og til lønn skal du få dette strået jeg bærer i nebbet mitt. Når du står foran dvergheimen og ingen vil slippe deg inn, så stikk strået inn i nøkkelhullet, og portene springer opp av seg selv.»

«Du kjære, lille fugl, hvordan skal jeg kunne få fulltaket deg for gaven du gir meg», sa prinsessen og kysset rødstrupet på nebbet og gikk videre til hun kom til huset mellom epletrærne. Det var rødmalt med hvite vinduskledninger og hvite vindskier, og på bislagtrappen lå en snehvit katt og slikket seg. Den gløttet på henne under halvlukte øyelokk da prinsessen gikk forbi den.

Inne på kjøkkenet romsterte en stuttvokst kjerring og hadde det travelt med å bære frem middagsmat for folket sitt, som alt hadde satt seg til bordet.

For prinsessens øyne så de ut til å være greie og snille folk, men ansiktstrekene var gammelmodige og huden vissen på dem alle.

Hun hilste goddag og signet maten, og ble stående innenfor dørstokken som en annen fattigjente.

«Du får værsgod sette deg bort hit og få deg mat sammen med oss», sa kjerringen, og

gjorde plass for henne på benken ved siden av en som skulle forestille å være ung.

Prinsessen lot seg ikke be to ganger. Hun hadde ikke smakt matbiten siden den ulykksalige festen som var skyld i at hun nå vanket hjemløs om i underverdenen, og tarmene hennes skrek av sult.

De hadde spekekjøtt og flattbrød og helegryns melkevelling til middags, og kjerringen la rikelig med kjøtt og brød på brikken hennes. Men hver eneste kjøttflis og hver eneste flattbrødbit hadde en blå flekk i midten, og det samme var tilfelle med vellingen. Hun skar og brøt utenom det blå, spiste av vellingen det hun turde uten å komme det blå for nær, og takket for maten.

Da folkene var gått ut, spurte kjerringen henne hva ærend hun fór i.

«Jeg skal til jordens hjerte etter helsebot for far min», svarte prinsessen og talte om det hun hadde forbrutt, og det hun hadde å sone.

Da hun hadde snakket fra seg, åpnet kjerringen et kråskap og tok frem tre kjoler. En fager blå, en spraglet som en sommerfuglvinge og en fattigslig grå, og ba henne velge seg en kjole til ferden, for den hun hadde på, dugde lite til det som forestod henne av klatring og klyvning i stein og ur inne i dvergheimen.

Prinsessen la hånden på den grå.

«Skal jeg ha noen annen kjole enn den jeg har på, får det bli denne her», sa hun.

«Nå valgte du med forstand, men slettes ikke etter mitt hjerte. For jeg ville du skulle latt deg lokke av den spraglete, så hadde jeg fått beholde deg hos meg, og du skulle fått giftet deg med sønnen min», sa kjerringen og hjalp henne med å få kjolen på.

Siden gikk kjerringen med henne til de kom til en bratt fjellvegg. Det var ikke skimt av dør å se. Men en ørliten åpning så stort som et nøkkelhull var det i berget en snau mannshøyde fra bakken de stod på.

«Jeg må skilles fra deg her», sa kjerringen. «Og farer du forbi mitt hus på tilbakeveien, så se innom slik at jeg kan få høre hvor det er gått deg, og om du har fått fatt i blomsten.»

Så bad hun farvel og ruslet tilbake over engene.

Prinsessen tok strået rødstrupen hadde gitt henne, tøyde seg så langt hun kunne, og stakk det inn i hullet i bergveggen. I det samme sprang fjellporten opp med et smell, og prinsessen glante inn i en svær hule uten dag og uten sol.

Det gufset kaldt mot henne da hun gikk inn i fjellet, portene lukket seg etter henne og hun stod i stummende mørke.

Men så tok hun ringen huldredronningen hadde gitt henne, klemte den mot øyet og stirret, og da hun hadde stirret en stund, skimtet hun en smal, nesten ufremkommelig fotsti langs et åpent svelg.

Hun hadde ikke noe valg; ville hun frem, fikk hun følge den, og modig tok hun fatt på vandringen langs svelget. Snart stiltret hun på to, snart krøp hun på fire og klorte seg fast til berget med fingrer og tær, og mer enn en gang var hun fristet til å bryte ringen i stykker for å tilkalle hjelp.

Men hun gjorde det ikke. Utrettelig slet hun seg frem gjennom det klamme mørket og all tomheten, og langt om lenge hørte hun drønn av hammerslag og øynet spredte bluss langt inne i fjellet.

Hun gikk etter lysningen fra et av dem og kom til en liten mann med isgrått skjegg og røddrandede øyne. Han holdt på å hakke løs knudrete sølvklumper av bergveggen og gav seg snaut tid til å svare da hun hilste god dag og signet arbeidet.

«Kan du si meg hvor jeg skal gå for å komme til jordens hjerte?» spurte prinsessen.

«Det får du spørre kongen om, han er inne i den store hallen», glefset dvergen og hugget og hakket så sølvklumpene føk om henne.

Kongen satt i en armstol hugget av en eneste svær gullklump, og rundt ham vrirlet det av dverger som tømte svære poser med gull og dyrebare stener i åpne kister og kar. Det funklet og tindret og brant i rappe stråleblink fra vegger og tak hvor hun snudde og vendte seg, og glansen skar i øynene.

«Kom hit du menneskeunge, som ubedt er trengt inn i dvergheimen, og si meg hva du vil her inne», ropte kongen.

Dvergene gjorde plass for henne så hun slapp frem, og ærbødig bøyde hun seg og hilste på dvergekongen slik kongen opppe på jorden skulle hilses på.

«Jeg kommer, store konge, for å spørre deg om veien til jordens hjerte. Kongen, far min, er aldeles nedfor av mismot over at jordlivet varer så altfor kort, og jeg skal dit og plukke en legeurt som kan gjøre ham glad igjen.»

«Hvem var det som uten mitt vitende åpnet fjellet for deg?» spurte kongen.

«Det gjorde dette lille strået jeg holder i hånden min. Rødstrupen gav meg det til bruk, og vil du ha det, kan du gjerne få det», sa hun og la strået i hånden hans.

Dvergekongen ble glad.

«Fordi du gjorde dette og godvillig gav meg strået som åpner for alle bergets skjulte skatter, skal jeg gi deg et sjal ild ikke biter på, som du kan ha om deg når du skal gjennom flammene.»

Og han reiste seg av gullstolen og gikk med henne gjennom fjellet til de så en sterk lysning av flammende ild. Rundt dem hamret og banket det ustanselig. Det var dvergene som brøt løs de dyrebare malmene, og det singlet og klang av sølv og av gull som tømtes i skattkamrene.

«Pakk nå sjalet om deg fra hode til fot», sa dvergekongen, og da hun hadde gjort det, skjøv han henne inn i flammehavet. Ilden brølte og brant, men sjalet var som is, og hun var glad da hun kom ut av ilden, for hadde det vart stort lenger, hadde hun frosset en sykdom på seg.

Hun vrent sjalet av seg og stod en stund og varmet seg og hørte på duren fra alle vannene hun nå skulle over. Svartblankt strømmte de i tunge bobler forbi der hun stod og ned i et forferdelig sluk. Bro var det ikke, båt var det ikke, og rådløs kastet prinsessen seg ned på den smale jordstrimlen mellom ilden og vannet, og tok på å gråte.

Mens hun lå der forlatt av alle, strømmet det en kraft fra jorden inn i brystet på henne, og hun kjente hjerteslag som banket i takt med hennes eget. Hun var ikke alene, og styrket reiste hun seg, tok ringen og gløttet gjennom den. Langt borte ved den bratte bredden lå en liten båt i ly av noen stener, og hun tok og løste festet, satte seg oppi båten og lot det stå til ned i sluket.

Hva mer som hendte visste hun ikke, for da hun atter kom til sans og samling, vugget båten fredelig inne ved et himmelhøyt berg, klart som det klareste glass. Ut fra berget strålte en lysglans sterkere enn det klareste solskinn og herligere enn utallige regnbuer, og slagene fra jordens hjerte klang lydt i stillheten.

Andektig steg hun ut av båten og gikk inn i fjellet til hjertet som lå der og banket og banket uten stans, og rundt det vokste blomsten hun var gått for å plukke.

Da hun kom ut igjen var båten borte. Hun så etter den gjennom ringen, men ingensteds var den å se, og berget stod omflødd til alle kanter midt ute i et endeløst stort hav.

Da skrek hun inne i seg på huldredronningen og brøt ringen, og med det samme stod

den blå gutten der.

«Du trenger ikke være redd for ikke å komme hjem til far din», sa han. «Kryp inn i falkehammen jeg har med, den er stor nok til å romme oss begge.»

Prinsessen gjorde som han sa, og gutten festet hammen om dem, og sammen fløy de opp mot Guds klare sol.

Kongen satt nede ved stranden og grublet og sørget og spurte fugl og fisk og de brusende bølger om de hadde sett noe til datteren hans, som han så hjerteløst hadde jaget vekk fra hjemmet.

Da suste en falk gjennom himmelblået, dalte og satte seg ved siden av ham, og ut av hammen kom prinsessen og den blå gutten.

«Jeg har vært ved jordens hjerte og plukket legeurt til deg. Nå må du la meg få lov til å gå inn og koke te på den, og når du drikker den teen, blir du ung i hjertet og glad ved livet, akkurat som du var før alderdommen kom og kastet mismotet over deg.»

Det gikk som huldredronningen hadde sagt. Ikke før hadde kongen drukket teen, så fikk han livsmotet sitt igjen, og det var ingen ende på hans takknemlighet mot datteren som hadde hentet urten.

Men prinsessen gikk og sturte og ville hverken spise eller drikke. Hun tenkte på den blå gutten og syntes ikke at livet hadde noen verd uten ham. Og en dag hun møtte ham i haven, spurte hun hva hun skulle gjøre for at de bestandig kunne få være sammen.

«Du skal skjære deg i lillefingeren og dryppe tre dråper blod på pannen min, så blir jeg et synlig menneske som du», og prinsessen var ikke sen med å gjøre det han sa.

Siden gikk de til kongen, og det var ikke nei i hans munn da de sa de ville ha hverandre. Det ble brygget og bakt, og slottet gjenlød av jubel og sang den dag prinsessen stod brud med den blå gutten.

Og snipp, snapp, snute, nå er eventyret ute.

Ordforklaringer

- knipling: tøy med hullet mønster, laget med sammensydde tråder
- flor: tynt vevd tøy
- tyrifakkell: fakkell laget av tyri, dvs. furuved gjennomtrukket av harpiks
- krøtter: fellesord for storfe og småfe, f.eks. kuer, sauer, geiter osv.
- bislagtrapp: trapp foran inngangsdøren
- kråskap: hjørneskap
- stiltre: gå forsiktig og varsomt (bokstavelig talt: gå på «stylter», gå med stive ben)
- svartblank: når vannet er så dypt at det virker mørkt eller sort
- omflødd: omringet av vann

Lastet fra:

EventyrForAlle.no

Norsk folkeeventyr fra Nord-Norge, samlet av Regine Normann (1867-1939).
(Offentlig eiendom - public domain)

Kilde: [Eventyr, 1925 \(nb.no\)](#)

Teksten er noe redigert av Karl-Robert Rønning.

Dette verket er lisensiert under følgende Creative Commons lisens: Navngivelse-DelPåSammeVilkår 4.0 Internasjonal. For å se en kopi av denne lisensen, besøk <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>.